

Читайте, руйте, і гуржому наурайтесь, і свого не цурайтесь. / Т. Шевченко /

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 43-44 (771-772)
Листопад
2015 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

День Гідності та Свободи України

Відзначення свята на Дніпропетровщині розпочалося 20 листопада у селі Березнуватівка Солонянського району. Тут, на батьківщині **Сергія Нігояна**, зібралися мешканці зі всього району. Пам'ять загиблого Героя Небесної Сотні вшанували хвилиною мовчання.

Присутні підписалися на жовто-синьому стягу з написом «Солонянщина – за єдину Україну!». Кожен – від дітей до воїнів АТО – залишив побажання миру, злагоди та єдності. На заході були представлені вироби селян: картини, ляльки тощо. Діти влаштували концерт: читали вірші, співали патріотичних пісень, танцювали у народних костюмах.

До будівлі Дніпропетровської облдержадміністрації 21 листопада від самого ранку йшли бійці АТО, учасники Майдану, представники влади, духовенства та мешканці міста. Всі – з квітами, синьо-жовтими прапорами та лампадками.

У День Гідності та Свободи вони зібралися разом, щоб вшанувати пам'ять Героїв, які віддали життя за мирну та незалежну Україну.

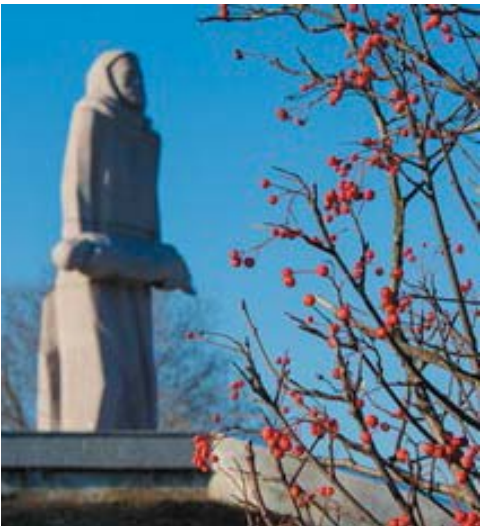

Голову перед подвигами загиблих схилили дорослі і діти. Дівчата запалили лампадки і випустили білих голубів в мирне небо Дніпропетровщини, за яке віддали життя Герої.

Старший лейтенант поліції **Дмитро Руденко** був на Майдані, а коли почалася АТО, одним із перших пішов до військкомату. В складі батальйону «Дніпро-1» захищав Піски, Маріуполь, був в Іловайську. «Сьогодні той день, із якого почалася історія нової української держави. Це пам'ять про людей, які віддали життя за незалежність країни», – сказав він.

Стор. 3 →

Вшанування пам'яті жертв Голодоморів

Вперше голод прийшов на Дніпропетровщину взимку 1931-1932 років, ставши жахливою прелюдією Голодомору 1932-1933 рр. В офіційних документах це називали «продовольчими труднощами», а люди вмирили від голоду. Причина – величезні плани хлібозаготівлі. Вже наприкінці 1931 року більшість колгоспів і селян залишилися без запасів зерна. Село почало голодувати.

У 1932 році Дніпропетровщина повинна була здати 88 млн пудів зерна. Це – чверть від всеукраїнського плану. Області він був не під силу. Проте «за невиконання плану» у людей забирали все: майно, особисті речі, харчі.

Села, що не виконували плану хлібоздачі, заносилися на «чорну дошку». У ці села не завозили товари, а людям не дозволяли виїжджати з них, доки план не буде виконаний. У грудні 1932 року 228 колгоспів області потрапили на «чорні дошки».

Понад 65 тисяч жителів Дніпропетровщини пішли з життя внаслідок Голодомору 1932-1933 років. Десятки сіл та хуторів зникли з карти України.

28 листопада біля Меморіалу, що на 9 км Запорізького шосе, традиційно відбулася панахида. Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять про загиблих, а до Мемо-

ріалу поклали квіти та символічні композиції із колосків і калини.

«Сьогодні – не просто день пам'яті постраждалих від Голодомору. Це урок для всього людства. Десятки тисяч загиблих, ще сотні тисяч, які пройшли через жахи та випробування. Проте наш народ вистояв, прагнення до свободи, важка праця та невідкореність перемогли. І сьогодні Україна переможе», – наголосив заступник голови обласної державної адміністрації **Гліб Пригунов**, звертаючись до учасників жалобних заходів.

Стор. 7 →

НОВИНИ РЕГІОНУ

11 листопада у рамках Україно-Британського проекту підвищення стандартів вивчення та викладання англійської мови представники Британської Ради в Україні провели Artis тест вчителів англійської мови загальноосвітніх навчальних закладів Дніпропетровська та Павлограда, що залучені до проекту.

11 листопада – науково-просвітницька практика природоохоронного спрямування для краєвих юнаків Дніпропетровщини на базі Запорізького дитячого ботанічного саду.

12 листопада – участь в інтернет-конференції (у голосовому режимі) на тему: «Підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання 2016 року та пробного ЗНО 2016 року (огляд чинних нормативних документів)», що відбулася у Дніпропетровському регіональному центрі оцінювання якості освіти.

13 листопада – презентація IT коворкінг-центра «NUMO» на базі Національного гірничого університету.

14 листопада – кінофестиваль «Золота Веснянка 2015» вихованців Дніпропетровського обласного дитячо-юнацького кіноцентру «Веснянка».

16 листопада – громадська спілка «Єдиний простір» презентувала проєкт «Дніпропетровськ – мій рідний дім» для органів студентського самоврядування вищих навчальних закладів І-ІІ р. а.

16-20 листопада – відбулися інформаційно-просвітницькі заходи з нагоди Дня Гідності та Свободи, до яких було залучено понад 200 тисяч учнів закладів освіти.

17 листопада – творча зустріч педагогічних працівників Центру позашкільної роботи та дитячої творчості ім. О. Кошового м. Дніпродзержинськ та Будинку дітей та юнацтва м. Верхівцеве Верхньодніпровського району для обміну досвідом з питань організації навчально-виховної діяльності позашкільних навчальних закладів.

18 листопада – підписана грантова угода з USAID щодо надання товарів і послуг на 1 мільйон 776 тисяч гривень для підтримки дітей, які постраждали від конфлікту на Сході України.

19 листопада – урочисте вручення міжнародних дипломів магістрів в рамках міжнародного проєкту МієGVF за програмою TEMPUS.

24 листопада – обласний огляд декоративно-ужиткового мистецтва серед інтернатних закладів, присвячений Міжнародному дню інвалідів.

24 листопада – регіональна нарада-семинар проректорів/заступників директорів і відповідальних секретарів приймальних комісій вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації з питань підготовки до організованого проведення вступної кампанії 2016 року за участю представників Міністерства освіти і науки України, що відбулася у Дніпропетровському національному університеті залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна.

24-26 листопада – Всеукраїнський семінар-практикум для голів обласних і міських методичних об'єднань, керівників гуртків кіно-, відомистецтва на тему: «Національно-патріотичне виховання дітей і молоді засобами екранних мистецтв» на базі Дніпропетровського обласного дитячо-юнацького кіноцентру «Веснянка».

26-27 листопада – відбулися інформаційно-просвітницькі, урочисті заходи для учнів загальноосвітніх і вихованців позашкільних навчальних закладів до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 рр.

Наталія ЛИТВИНЕНКО,
виконавач обов'язків директора
департаменту освіти і науки ОДА

Новий Дніпропетровщині Новий стандарт освіти СВІТИ

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ОСВІТНІ ПОСЛУГИ

В Департаменті освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації 17 листопада відбувся «круглий стіл», присвячений діяльності освітньої галузі в умовах децентралізації.

Завідувачі районних та міських методичних кабінетів, керівники методичних служб відділів освіти області обговорили основні напрями концепції реформування освіти та виклики для освітньої галузі в контексті децентралізації влади в Україні.

Директор Офісу з питань упровадження реформ у галузі місцевого самоврядування, децентралізації повноважень органів виконавчої влади у Дніпропетровській області **Олена Анатоліївна Тертишна** розповіла про перші кроки Дніпропетровщини в напрямку децентралізації шляхом самоорганізації громад. Вона навела приклади дієвості децентралізації, фінансової переваги об'єднаних територіальних громад, надала практичні рекомендації з питань формування спроможних громад і форм їхнього співробітництва, наголосивши на тому, що процес реформування відбувається під гаслом «Спроможна громада – сильна держава».

Повноваження від органів виконавчої влади передаються до органів місцевого самоврядування. Нові громади формуватимуть

власні виконавчі органи – виконкоми; голова громади буде водночас головою виконкому. Адміністративні, соціальні та комунальні послуги наближаються до місць проживання жителів громад. Доходи перерозподіляються з державних до місцевих бюджетів. Громади матимуть право визначати ставки місцевих податків і зборів, отримають доступ до міжнародних кредитів, будуть самі розпоряджатись власними коштами та управляти власними природними ресурсами, вирішуватимуть, зокрема, скільки садочків, шкіл, лікарень та інших установ їм потрібно.

Модератор «круглого столу» **Марина Григорівна Ватковська**, проректор з науково-педагогічної роботи Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, акцентувала на тому, що система освіти має діяти на випередження і саме освітяни мають донести до громад переваги реформи місцевого самоврядування в Україні. При цьому значну частину роботи щодо забезпечення виконання стратегічних завдань мають зробити методичні служби.

Старший викладач кафедри освітнього менеджменту ДОІППО, експерт Офісу з питань упровадження реформ у галузі місце-

вого самоврядування, децентралізації повноважень органів виконавчої влади у Дніпропетровській області **Ірина Вікторівна Грекова** інформувала про ієрархію відносин органів управління освітою, розподіл повноважень і відповідальності в умовах децентралізації та пояснила, як вплине децентралізація на навчальні заклади.

Ректор ДОІППО **Михайло Ілліч Романенко** поділився своїми думками щодо проблем, ризиків і кінцевої мети реформи: отримати іншу людину, яка від збайдужіння до суспільних інтересів, відчуження та егоїстичної позиції перейде до активного життя, матиме громадянську позицію, стане патріотом своєї країни, ініціативним членом громади.

Учасники «круглого столу» отримали збірки із серії «Бібліотека реформування місцевого самоврядування», які видав Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, буклети, плакати й електронні презентації.

ДОІППО ініціював проведення низки семінарів з питань децентралізації.

Без сумніву – успішною стане та громада, де успішна освіта.

Наш кор.

Затишно, як вдома

У Курилівській загальноосвітній школі Петриківського району запрацювала нова система опалення. Вчителі, батьки та діти не тямлять себе від радості, адже раніше взимку температура в класах падала до нуля. Тепер завдяки новим батареям, трубам і насосам в навчальному закладі тепло та затишно. На сучасну систему витратили понад 1,5 млн грн з обласного бюджету.

Учні зібралися в спортивній залі на свято. Дівчата – в легких блузочках, хлопці – в тонких сорочках і піджаках. Проте так було не завжди. Ще минулого року учні та вчителі в школі куталися у три кофтини.

«Протягом багатьох років ми мали великі проблеми з опаленням. Стара система складалася лише зі сталевих труб, не було навіть радіаторів. Таке опалення не давало ефекту, діти взим-

ку мерзли та часто хворіли», – покаржилася директор СЗШ **Світлана Головата**.

У найхолоднішій кімнаті навчального закладу – кабінеті завуча – взимку температура падала до нуля. Цьогоріч голова обласної державної адміністрації **Валентин Резніченко** доручив вирішити проблему опалення школи до морозів.

«Була повністю замінена внутрішня система опалення. На всіх трьох поверхах школи змонтували пластикові труби та радіатори, поставили насоси, які регулюють температуру в кожному приміщенні. Це допомагає істотно заощадити енерговитрати на опалення школи. Думаю, економія буде суттєва – до 50%», – зазначив голова Петриківської райдержадміністрації **Андрій Столбченко**.

Директор школи тішиться: понад 160 учнів тепер опановуватимуть знання в комфортних умовах. «Зараз температура в класах сягає 20 градусів. Ми вдячні всім, хто допоміг нам», – сказала вона.

«Літопис УПА» для шкіл

Міністерство освіти і науки України рекомендує видання серії «Літопис УПА» для використання під час вивчення історії України та проведення виховних заходів у навчальних закладах країни (лист Міністерства №1/19-542 від 11.11.2015). Матеріали додаються в електронному вигляді. Вони розміщені у рубриці «Методичні рекомендації» на сайті МОН (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/metodichni.html>).

«Ідеї, що змінюють світ»

Таку назву має новий сайт, де будь-хто зможе запропонувати оригінальну винахідницьку ідею і знайти однодумців для її втілення.

На сайті представлені розробки видатних винахідників родом з України: перший електричний трамвай, турбореактивний двигун, технологія зварювання у відкритому космосі, перший комп'ютер в Європі. Ці винаходи, що є видатним внеском у розвиток світової науки та техніки, надихають сучасне покоління українців на нові ідеї та здобутки.

Щоб запропонувати свою ідею, потрібно ознайомитися з умовами розміщення інформації на платформі, заповнити форму на головній сторінці. Після модерації пропозиція з'явиться в розділі «Нові ідеї».

Сайт проєкту буде прикладом для тих, хто має ідеї та шукає можливості втілити їх у життя, стане у пригоді педагогам під час підготовки до уроків та в позаурочній діяльності.

Запрошуємо всіх ініціативних і творчих людей долучитися до проєкту, висловити свої винахідницькі ідеї та підтримати інші на сайті www.innovationslab.com.ua

З метою утвердження в молодій Українській державі ідеалів свободи і демократії, осмислення доленосних подій сьогодення, донесення об'єктивної інформації про переломні історичні моменти в Україні на початку XXI ст. – Помаранчеву революцію і Революцію Гідності, вшанування стійкості, мужності і патріотизму громадян нашої країни, які виступили на захист своєї людської і національної гідності, державницьких інтересів України, її європейського вибору, Указом Президента України Петра Порошенка від 13.11.2014 № 872/2014 «Про День Гідності та Свободи» 21 листопада оголошено державним святом. Цього дня 2013 р. суспільно активні громадяни вдруге (за 9 років після першого Майдану) згуртувалися на київському майдані Незалежності, щоб вибороти право жити у вільній, справедливій, демократичній і замкнутий країні.

Протягом кількох років владні структури декларували європейський вектор розвитку України: в освітніх закладах організувалися «Євроклуби», викладалися спецкурси, які орієнтували молодь на європейський вибір, активно проводилися різноманітні заходи інтеграційного характеру. Коли ж у листопаді 2013 року, за чотири дні стратегію майбутнього розвитку України було кардинально змінено, на захист своїх переконань, надій і сподівань повстало перш за все студентство, вийшовши на мирну акцію протесту. Та чинна влада не прислухалась до голосу молодих громадян, належно не об'рунтува-

ДЕНЬ ГІДНОСТІ ТА СВОБОДИ

ла причин відмови від декларованого курсу держави і вдалася до силового вирішення проблеми.

Увесь світ облетіла жахлива хроніка кривавих подій у центрі Києва, коли в ніч на 30 листопада 2013 року загони силових структур кийками калічили юнаків і дівчат за спробу чесно висловити свою громадянську позицію. Тоді почався новий відлік часу, коли не лише обурені батьки й викладачі підтримали молодь, а й значна частина нашого суспільства виступила проти корумпованої влади, проти порушення прав людини, насильства, приниження і несправедливості.

На жаль, мирні протести по всій Україні переросли у жорстке протистояння народних мас і владних структур, а в грудні 2013 – лютому 2014 року волелюбний порив українського народу було залито кров'ю відважних і незламних борців за права людини, за гідне життя, за європейське майбутнє України, яких вдячні співвітчизники назвали Небесною Сотнею. Одним із перших на барикадах свободи 22 січня 2014 р. загинув наш земляк – Сергій Нігоян, котрого наш народ вважає гідним сином України.

Протягом 2014-2015 років у різних населених пунктах нашої Батьківщини десятки вулиць, алеї, площ названо на честь героїв Небесної Сотні, загиблих воїнів, які виборювали цілісність і незалеж-

ність України. У багатьох школах встановлено меморіальні дошки пам'яті на честь учнів-випускників, які полягли, захищаючи право українського народу жити у вільній демократичній державі.

На виконання Указу Президента України від 9.11.2015 р. № 633/2015 «Про відзначення у 2015 році Дня Гідності та Свободи», для донесення до молодого покоління правдивої інформації про події Помаранчевої революції та Революції Гідності, належного вшанування патріотизму і мужності учасників цих доленосних подій в житті українського народу **Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти РЕКОМЕНДУЄ:**

Для дітей

старшого дошкільного віку

Провести: тематичні заняття на орієнтовні теми («Ми – маленькі патріоти», «Наш рідний козацький край», «Найкраща земля – Україна»); вікторину патріотичного спрямування; спортивні змагання «Буду сильним і сміливим»; народні сюжетно-рольові ігри, спрямовані на взаємопідтримку і взаємодопомогу, згуртованість дітей.

• Підготувати разом із дітьми літературну композицію з патріотичної поезії «Вільні діти України».

• Організувати конкурс малюнків «Хочу жити у мирі».

• Залучити батьків до спільного з дітьми і вихователями флеш-мобу «З любов'ю до Батьківщини».

Для дітей

молодшого шкільного віку

• Провести: тематичні виховні години («Герої вільного народу», «У серці моїм – Україна», «Герої поряд з нами»; інтерактивні бесіди: «Кого називають патріотом», «Та земля найкраща, де родився ти», «Хто для тебе справжній герой»); конкурс на краще декламування поезії «Моя земля – прекрасна Україна».

• Організувати: біля стенда, присвяченого героям Небесної Сотні, учаснику Майдану, бійцям АТО, акцію «Незгасна свічка в кожного у серці»; виготовлення для бійців АТО виробів-оберегів, листівок, малюнків.

• Залучити дітей до слухання і вивчення пісень про Україну.

• Створити у класах експозиції героїко-патріотичного змісту.

Для дітей

основної та старшої школи

• Провести: загальношкільну лінійку-реквієм «Герої не вмирають», уроки пам'яті «Героїчний шлях до свободи» із запрошенням воїнів – захисників Батьківщини, активістів Майдану, волонтерів; «круглий стіл» за участю старшокласників «Україна починається з мене»; флеш-моб «В єдності – сила народу»; майстер-класи з виготовлення пам'ятних подарунків для українських воїнів «З вірою, надією, любов'ю»; конкурс учнівської поезії на патріотичну тему, зокрема про події сьогодення.

• Організувати: покладання квітів біля пам'ятників, пам'ятних знаків, присвячених бійцям АТО, героям Небесної Сотні, активістам Майдану; довідково-інформаційне бюро при шкільних бібліотеках для збору матеріалів про земляків: учасників воєнних дій на Сході України, активістів Помаранчевої революції та Революції Гідності, відомих волонтерів; перегляд відеофільмів про події Помаранчевої революції, Революції Гідності, про події АТО; благодійні акції для бійців АТО «Від широкі душі» (ярмарок, марафон тощо).

• Відвідати: алею Небесної Сотні біля обласної державної адміністрації, запалити Свічу пам'яті; місцеві музеї, де діють експозиції до Дня Гідності та Свободи.

• Запропонувати старшокласникам написати твори-роздуми «Життя, закарбоване у вічності», «Сильний той, хто піднявся духом», «Що я можу зробити для України».

• Посадити біля школи Алею пам'яті полеглих героїв Небесної Сотні та бійців АТО.

Зважаючи на те, що події Революції Гідності тривали 3 місяці, проведення вищезазначених заходів можливо як до Дня Гідності та Свободи, так і до інших дат, пов'язаних із подіями 2013-2014 років (30 листопада - 1 грудня 2013 р., 11 грудня 2013 р., 19-22 січня 2014 р., 18-20 лютого 2014 р.).

Володимир ДОЛГОПОЛІЙ,
перший проректор ДОНПУ;
Жанна КРИЖАНОВСЬКА,
завідувач лабораторії
українознавства і народознавства

• Фотоінформація.
Ми – українці!

Революція Гідності – шлях до нової України

Державне свято відзначили в усіх професійно-технічних навчальних закладах Дніпропетровщини.

Дніпродзержинський професійний ліцей

Відбулися: засідання членів клубу «Європейський вектор» та учнівського самоврядування ліцею на тему: «Передумови та хронологія подій Революції Гідності»; відкритий виховний захід «Свобода цінною в житті»; перегляд документального фільму «Революція Гідності. Річниця подій»; безстрокова акція «Я з тобою, моя Україно!»; зустріч з учасницею подій Помаранчевої революції 2004 року та Революції Гідності 2013-2014 рр. Оленою Демишевою, яка поділилася своїм баченням тих подій, роздумами про те, чи можна було уникнути революції, чи потрібні зміни в Україні.

Синельниківський професійний ліцей

В бібліотеці закладу створено ілюстративно-інформаційну виставку «Революція Гідності – шлях до нової України»; оформлено тематичну папку з методичними рекомендаціями щодо проведення виховних годин, бесід, уроків мужності «Зима, що нас змінила, або 94 дні Євромайдану очима очевидців». Учні II курсу взяли участь в інтегрованому позакласному заході з української та англійської мови (ігрове шоу) «Я люблю Україну».

Орден «Знак Пошани» ВПУ № 75

Покровського району

Відбулася учнівська конференція «Від Граніту до Гідності – шлях України»; організовано фотовиставку «Палаючий Майдан»; проведено тематичну ранкову лінійку. У відеозалі бібліотеки закладу організовано перегляд тематичних відеофільмів. Учні училища відвідали районний краєзнавчий музей, де ознайомилися з експозицією «За честь, за долю, за Українську волю. Покровчани – учасники АТО».

Професійно-технічне училище № 79

смт Петриківка

Колектив та учні взяли участь в урочистостях біля пам'ятника Петру Калнишевському. Серед гостей заходу були учасники бойових дій в зоні АТО. На честь воїнів лунали авторські вірші учнів, відбувся молебень за мир і спокій над нашою Україною та благословення нашого краю.

Микола КОРНІЄНКО, заступник
директора НМЦ ПТО у Дніпропетровській області

Хроніка подій

Професійно-технічна освіта

Листопад

3 – засідання творчої групи викладачів методичної секції суспільних дисциплін з проблем організації сучасного уроку.

4 – участь у засіданні комітету з питань освіти і науки Верховної Ради України, де розглядався проект закону України «Про професійну освіту».

5 – семінар-практикум відповідальних за освіту дорослих у ПТНЗ області;

– вебінар «Електронне портфоліо методиста як засіб об'єктивної оцінки діяльності та створення траєкторії професійного розвитку» у рамках курсів ПК Інституту ПТО НАПН для методистів НМЦ ПТО України «Прогресивні педагогічні технології»;

– засідання творчої групи з розробки завдань олімпіади з української мови і літератури;

– засідання клубу «Лідер» і тренінг «Як змінити долю: гра в «ні»».

6 – семінар керівників гуртків технічної творчості; заняття Школи інженерів з охорони праці «Методичне забезпечення навчання та перевірки знань з охорони праці: оновлення змісту».

9-10 – участь у XVI Міжнародному конкурсі з української мови ім. Петра Яценка.

9-13 – тиждень української мови, присвячений Дню української писемності та мови.

10 – семінар викладачів природничих дисциплін «Інноваційні технології на уроках природничих дисциплін як засіб формування творчої особистості».

12 – майстер-клас працівників ПТНЗ, які навчають фахівців з професії «Кравець»;

– семінар-тренінг викладачів інформатики «Як підготувати сучасний урок»;

– семінар старших майстрів ПТНЗ «Підходи до організації планування виробничої діяльності ПТНЗ на 2016 рік»;

– урочисте вручення стипендій Почесного громадянина Кривого Рогу В.М. Гурова учням ПТНЗ Кривого Рогу.

16-23 – I етап VI Міжнародного мовно-літературного конкурсу імені Тараса Шевченка серед учнів ПТНЗ.

17 – семінар-практикум викладачів енергетичних професій «Формування професійної мобільності кваліфікованих робітників завдяки використанню корпоративних енергоощадних технологій»;

– семінар з питань професійно-технічної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах Новомосковського району.

18 – «круглий стіл» практичних психологів, соціальних педагогів, майстрів виробничого навчання «Інклюзивна освіта молоді в ПТНЗ як освіта для всіх»;

– вебінар для викладачів предмета «Охорона праці» «Перспективи впровадження результатів проекту Еко БРУ в систему ПТО Дніпропетровської області».

19 – майстер-клас з профорієнтаційної роботи для педпрацівників ПТНЗ;

– відеоконсультація педпрацівників щодо впровадження інноваційних підходів у навчання робітників будівельних професій за матеріалами Всеукраїнського форуму «Зелена економіка та енергоефективність»;

– заняття лабораторії класного керівника.

20 – семінар-практикум на базі Дніпродзержинського професійного ліцею за участю працівників лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України «Перспективи відкриття лабораторії зі створення електронного навчального середовища з питань «Енергозбереження»;

– засідання творчої групи бібліотекарів ПТНЗ.

20-30 – декада професій автотранспортної галузі та залізничного транспорту.

24 – «круглий стіл» заступників директорів, методистів «Управління ефективною діяльністю педагога»;

– семінар викладачів іноземних мов ПТНЗ області «Реалізація виховного і розвивального потенціалу уроків іноземної мови».

25 – участь у Міжнародному науково-практичному Інтернет-семінарі «Інноваційні технології при підготовці фахівців автотранспортної галузі»;

– майстер-клас педпрацівників інформаційних технологій «Використання засобів комунікацій та Web-сервісів у навчально-виробничому процесі»;

– заняття Школи практичного психолога та соціального педагога ПТНЗ області.

26 – «круглий стіл» лідерів учнівського самоврядування та класних керівників Новомосковського молодіжного округу; майстер-клас викладачів хімії «Ефективний урок хімії»;

– семінар-консультація відповідальних за підвищення кваліфікації педпрацівників ПТНЗ.

– семінар викладачів мовних дисциплін «Самореалізація особистості в різних видах творчої діяльності на уроках і в позаурочний час».

27 – заняття педагогічної майстерні вихователів ПТНЗ;

– семінар працівників ПТНЗ, відповідальних за роботу з творчо обдарованою молоддю.

28 – II очний етап олімпіади з української мови та літератури.

Віктор ВАСИЛИНЕНКО, директор навчально-методичного центру ПТО у Дніпропетровській області

Хода галузевих декад робітничих професій

Декада робітничих професій залізничного та автомобільного транспорту відбулася під гаслом «*Наші робочі руки – тобі, Україно!*». Понад 3000 школярів 7-11-х класів відвідали професійно-технічні навчальні заклади області наприкінці листопада.

До заходу долучилися представники Дніпропетровського обласного об'єднання профспілок, Федерації об'єднань роботодавців Дніпропетровщини, Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Дніпропетровського локомотивного депо, резерву провідників РПЧ-1.

У Дніпропетровському професійно-технічному ліцеї – єдиному професійно-технічному закладі з підготовки кваліфікованих робітників залізничного транспорту з професій «Машиніст електровоза», «Машиніст тепловоза», «Слюсар з ремонту рухомого складу», «Провідник пасажирського вагона», «Контролер-касір», «Касир квитковий» – захід відбувся у формі інтерактивної гри «Вокзал – потяг – вагон – купе». Учні у реальному часі показали всі етапи підготовки та руху пасажирського поїзда. Група учнів з професії «Машиніст електровоза» демонструвала майстер-клас біля макета «Залізничне містечко». У вагоні-лабораторії гостей ознайомили з правилами поведінки під час подорожі у потязі, з правилами перевезення вантажу, тварин, а найактивнішим – дозволили натиснути стоп-кран. Переможці професійних вікторин отримали сертифікати та запрошення на навчання в ліцей.

Ліцейці продемонстрували свої спортивні досягнення в новому спортивному залі, оснащеному боксерським рингом з приладдям для боксу та тренажерним залом. Закінчилась зустріч яскравим виступом агітбригади ліцею «Локомотив».

У Дніпродзержинському вищому професійному училищі відбулась зустріч учнів, які обрали для себе професію «Слюсар з ремонту рухомого складу. Машиніст тепловоза», випускників шкіл, представників міського центру зайнятості та ПАГ «Дніпровський металургійний комбінат». Школярі відвідали музей історії училища, ознайомились з перспективами і попитом на ринку праці спеціалістів цього напрямку, досягненнями випускників. З представниками відділу по роботі з молоддю Дніпровського металургійного комбінату та випускниками ДВПУ – молодими робітниками комбінату – учні шкіл та училища жваво обговорювали питання вибору професії, молодіжної політики комбінату, ініціативи молоді в громадському житті та волонтерському русі, перспективи кар'єрного зростання. Результат зустрічі – бажання стати машиністом тепловоза одночасно висловили декілька учнів шкіл міста, які вже подали заявки на навчання в училищі.

У Дніпропетровському регіональному центрі професійно-технічної освіти для школярів провели майстер-класи з професії «Слюсар з ремонту автомобілів. Електрогазоварник», де кожен

мав змогу спробувати себе в професії та отримати консультації спеціалістів. Професією зацікавились не тільки хлопці, але й дівчата, мотивуючи бажання вивчати автомобільну справу тим, що в майбутньому мріють керувати автомобілем. Учні центру показали свої здібності: професійні навички – в майстернях, винахідництво і творчість – в конкурсі КВК, талановитість – у виступі агітбригади. Вони отримали запрошення від педагогів та школярів завітати до їхніх навчальних закладів, щоб краще познайомитися. Всіх гостей пригощали смаколиками, які виготовили майбутні «кухари».

У Дніпродзержинському центрі підготовки і перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту закриття декади відбувалося під гаслом «Стань учнем ПТНЗ на годину». Учні шкіл надали змогу перевірити свої професійні вподобання в реальному на-

вчальному процесі через проведення майстер-класів. Школярі відвідали заняття з виробничого навчання в майстернях з професій «Рихтувальник кузовів», «Слюсар з ремонту авто-

мобілів», «Водій», «Електрогазоварник», побачили, як на очах змінюється зовнішній вигляд та оновлюється рухома складова автомобіля. І хлопці, і дівчата спробували покерувати автомобілем. На уроці з предмета «Правила дорожнього руху» старшокласники самостійно вирішували завдання запобігання аварійної ситуації на дорозі. Цікавою складовою заходу став майстер-клас на автомобільному полігоні центру. Учні продемонстрували роботу машиніста автомобільного крану, набувши навичок водіння легкових і вантажних автомобілів. Для 60 школярів відбулася екскурсія автомобільним цехом підприємства «ЗІП», що перевозить лакофарбову продукцію Україною та за кордон.

В Інгулецькому професійному ліцеї та Криворізькому професійно-технічному транспортно-металургійному ліцеї відбулись олімпіади зі спецпредметів «Знавець професії», конкурс мультимедійних презентацій «Чому я обрав свою професію», семінар «Покращення екології – використання нових технологій у виробництві залізничного та автомобільного транспорту», день учнівсько-

го самоврядування «Довіряйте нам – вашім наступникам!», екскурсії на підприємства.

У рамках декади практичні психологи, спеціалісти навчальних закладів і центру зайнятості надали учням консультації щодо вибору професії.

Світлана ГОЛОВЧЕНКО, методист НМЦ ПТО у Дніпропетровській області

• Професійні свята

Міжнародний день бухгалтерії

Це професійне свято відзначається щорічно 10 листопада, бо цього дня 1494 року була опублікована праця Луки Пачолі «Усе про арифметику, геометрію і пропорцію», один з розділів якої «Трактат про обчислення та записи» став основою бухгалтерської справи.

19 професійно-технічних навчальних закладів області готують фахівців за професіями «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних», «Офісний службовець (бухгалтерія)» та щорічно випускають понад 1000 працівників із знаннями сучасних інформаційних технологій.

В Апостолівському центрі підготовки і перепідготовки робітничих кадрів цікаво пройшов тиждень професії «Оператор комп'ютерного набору, офісний службовець (бухгалтерія)», на який запросили учнів шкіл міста.

Тиждень розпочався конкурсом стіннівок і плакатів про відомих людей цього фаху. А далі відбулися: диспут «Вплив сучасних інформаційних технологій на зміст професії бухгалтерської справи»; гра-аукціон «Тонкощі кредитів і грошей» – за правильні відповіді учні отримували сувенірні гроші, що еквівалентно переводилися в оцінки; професійні змагання «Співпраця членів колективу бухгалтерії підприємства» – при виконанні завдання зі складання початкового та кінцевого Балансу, відкриття та закриття рахунків бухгалтерського обліку було визначено найкращий і злагоджений колектив бухгалтерії; зустріч з успішними випускниками центру, власниками приватних підприємств і презентація їхньої діяльності у форматі екскурсії.

Підсумковим етапом тижня професії став «Бухгалтерський бал» – демонстрація моделей одягу та предметів побуту із вжиткових матеріалів, яка засвідчила: бухгалтери вміють не лише рахувати та складати Баланс, а й творчо вирішувати найрізноманітніші завдання.

Альона МЕРТИНЕНКО, заступник директора з навчально-виховної роботи АЦШПРК

Практичні психологи та соціальні педагоги беруть участь у створенні соціалізуючого простору навчального закладу як агенти соціалізації школярів.

З погляду психології соціалізація – це процес засвоєння людиною зразків поведінки, настанов, норм і цінностей, знань, навичок, які допомагають їй успішно діяти в суспільстві.

Процес соціалізації – це процес формування та розвитку особистості, що передбачає: навчання та засвоєння цінностей, норм, настанов, зразків поведінки, які притаманні певному суспільству, соціальній спільності, групі; засвоєння та подальший розвиток соціально-культурного досвіду; залучення людини до соціальної практики, набуття соціальних якостей, засвоєння суспільного досвіду та самореалізацію шляхом виконання певної ролі в практичній діяльності.

Процес соціалізації складається із адаптації (присотування до соціуму) та індивідуалізації (уособлення). Ефективна соціалізація передбачає відповідний баланс цих процесів.

Ознаками адаптації можуть бути: рівень оволодіння знаннями, уміннями та настановами, що необхідні для реалізації ролейових очікувань і приписів, характерних для суспільства в різних сферах життєдіяльності (соціальної, професійної, сімейної тощо); наявність і рівень оформленості реалістичних у даному суспільстві життєвих цілей і уявлень про соціально-прийнятні шляхи їх досягнення (рівень узгодженості самооцінок і прагнень людини з її можливостями та реаліями соціального середовища); необхідний на цьому віковому етапі рівень освіти.

Ознаки уособлення: наявність власних поглядів, здатність їх змінювати та формувати нові (ціннісна автономія); наявність і характер Я-концепції, рівень самоповаги і самосприйняття, почуття власної гідності (психологічна автономія); реалізація вибірковості в емоційних уподобаннях, їхнє збереження та/або змінюваність (емоційна автономія); рівень готовності та здатності самостійно вирішувати свої проблеми, протистояти тим життєвим ситуаціям, які заважають самовизначенню, самореалізації, самоствердженню; гнучкість і водночас стійкість в мінливих ситуаціях (поведінкова автономія).

Соціалізація особистості здійснюється у трьох основних сферах: діяльності, спілкування, самосвідомість.

Протягом усього процесу соціалізації відбувається розширення «каталогу» діяльності, освоєння нових видів діяльності. Поступово здійснюється **смысловий (особистісний)** вибір основної, центральної діяльності, зосередження уваги на ній та підпорядкування їй усіх інших видів діяльності.

У сфері спілкування соціалізація виявляється в розширенні та поглибленні контактів з іншими людьми, у розвитку уміння орієнтуватися на партнера, точніше сприймати його.

Соціалізація у сфері самосвідомості – становлення образу Я, соціальної ідентичності.

Формування соціальної ідентичності – важливіше психологічне завдання в процесі соціалізації. **Всі види соціалізації можна умовно поділити на дві групи:** соціалізація на основі формального статусу (такого, що наданий при народженні) та соціалізація набутого, шляхом залучення людини до різних видів соціальної діяльності.

На основі формального статусу виділяють *гендерну, етнічну, громадянську соціалізацію*. Наслідком

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

Діяльність психологічної служби в системі освіти спрямована на «психологічне забезпечення та підвищення ефективності педагогічного процесу, захист психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників» («Положення про психологічну службу системи освіти України»).

Основні завдання працівників психологічних служб: сприяння повноцінному розвитку особистості; забезпечення індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу; профілактика та корекція відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку вихованців, учнів, студентів.

цих видів соціалізації є ідентифікація себе як чоловіка / жінки, представника певної етнічної групи, громадянина своєї країни.

При залученні до різних видів суспільної діяльності людина також набуває певні статуси і здійснює *правову, політичну, економічну, професійну соціалізацію*. «Діяльнісні» види соціалізації не формують структури соціальної ідентичності людини, за винятком професійної соціалізації, яка формує професійну ідентичність.

Всі види соціальної ідентичності містять:

- *когнітивний компонент* – засвоєння знань та уявлень про особливості групи та усвідомлення своєї приналежності до неї;
- *афективний компонент* – оцінку якостей своєї групи та свого членства в ній;
- *поведінковий компонент* – поведінка відповідно до норм і моделей групи.

У процесі соціалізації (незалежно від її виду) формується соціальна компетентність людини як здатність адекватно та ефективно вирішувати завдання соціальної взаємодії. Основними напрямками розвитку соціальної компетентності є становлення Громадянина, Особистості, Професіонала.

До структури соціальної компетентності належать:

а) *просоціальна мотивація*, що орієнтована на соціальну взаємодію на засадах моральних норм, суспільних і особистих цінностей в тому чи іншому соціальному статусі;

б) *знання загальнолюдських норм і цінностей, норм соціальної взаємодії, ролейових вимог та очікувань суспільства щодо носіїв певного соціального статусу; знання різних соціальних структур, інститутів і процесів, що відбуваються в суспільстві;*

в) *уміння та навички ефективною соціальною взаємодією (соціально-комунікативні навички);*

г) *соціально-психологічні риси особистості* – система ціннісних орієнтацій та атиподів (настанов); життєстійкість; соціокультурна та етнічна толерантність, толерантність до невизначеності; гендерна, етнічна, громадянська, професійна ідентичність.

Однією з головних характеристик сучасного світу є невизначеність, «стабільна нестабільність», тому найважливішою умовою успішної соціалізації сьогодні є **формування життєстійкості як інтегральної риси особистості**. Життєстійкість – ключова характеристика особистості, що забезпечує успішність залучення до соціуму.

Поняття життєстійкості запровадив Д.О. Леонтьєв, який запропонував саме так позначати термін Сальваторе Мадді *hardiness*. У перекладі цей термін означає «стійкість, витривалість, сміливість». *Hardiness* є системою поглядів людини на себе, на світ, на стосунки зі світом.

С. Мадді визначає цей термін як «психологічну живучість і розширену ефективність» людини, що є показником її психічного здоров'я.

На думку С. Мадді *hardiness* має **три автономних компоненти:**

1. **Залученість (commitment)** – переконаність у тому, що участь у подіях, які відбуваються, дає максимальний шанс знайти щось важливе й цікаве для людини. Людина з розвиненим компонентом залученості одержує задоволення від своєї діяльності. І навпаки, відсутність такої переконаності породжує відчуття себе поза життям. Цей атипод дає сили й мотивує людину до реалізації, лідерства, раціонального напрямку думок і поведінки.

2. **Контроль (control)** – переконаність у тому, що боротьба дозволяє вплинути на результат, навіть якщо цей вплив не є абсолютним, а успіх не є гарантованим. Людина з розвиненим компонентом контролю відчуває, що сама обирає власну діяльність, свій шлях. Контроль мотивує до пошуку шляхів впливу на результати стресогенних змін, на протидію впадінню у стан безпорадності та пасивності. Замість почуття переваги від змін, контроль допомагає людині бути відкритою до навколишнього світу й суспільства. Людина сприймає події життя як виклик і особисте випробування.

3. **Прийняття ризику (challenge)** – переконаність людини в тому, що все, що з нею трапляється, сприяє її розвитку. Така людина готова діяти у разі відсутності надійних гарантій успіху, вважаючи прагнення до простого комфорту та безпеки такими, що збіднюють життя. В основі прийняття ризику – ідея розвитку через активне засвоєння знань із досвіду і подальше їхнє використання.

Структура життєстійкості	
Компоненти життєстійкості	Основне переконання
Залученість	Я – активний учасник свого життя.
Контроль	Я можу впливати на події свого життя.
Прийняття ризику	Будь-яка ситуація дає можливість отримати новий досвід.

Підсумовуючи, можна сказати, що *hardiness* – це особливий патерн переконань, що допомагають перетворити зміни в можливість. Рівень їхнього розвитку перешкоджає виникненню внутрішньої напруги в стресових ситуаціях завдяки подоланню стресових подій.

Як інтегральна характеристика особистості життєстійкість має:

• *когнітивний компонент* – що систему переконань та атиподів детально описав С. Мадді, саме вони допомагають людині переструктурувати стресогенні життєві події;

• *афективний компонент* – внутрішня збалансованість, загальна емоційна стійкість, переважання позитивних емоцій, висока саморегуляція, що базується на оптимальній оцінці життєвих подій;

• *поведінковий компонент* – самоактивність, спрямована на збереження себе (як унікальної особистості) та своєї життєздатності.

Головною функцією життєстійкості є забезпечення позитивного ставлення до невизначеності, формування уміння ефективно взаємо-

діяти в межах соціальних груп, знайти свій шлях саморозвитку в складних життєвих ситуаціях, перетворити труднощі в можливості зростання як особистості. Саме цією функцією життєстійкості впливає на успішність соціалізації, що передбачає створення людиною суб'єктивної картини світу та визначення свого місця в ній як активного суб'єкта. В усіх сферах соціалізації життєстійкість має важливе значення і сприяє розвитку людини.

Сфера діяльності. Завдяки життєстійкості людина може отримувати задоволення від своєї діяльності та мати високу працездатність за будь-яких обставин, опановувати нові види діяльності, виділяти в них особистісні смисли, найважливіші для певних видів та аспектів діяльності.

Сфера спілкування. Життєстійка людина відкрита для світу та людей, розширює коло спілкування, збагачує його зміст, поглиблює розуміння інших людей, розвиває навички спілкування.

Сфера самосвідомості. Життєстійка людина переконана, що будь-яка ситуація дає можливість отримати новий досвід, що сприяє формуванню адекватної позитивної самооцінки. У ситуаціях успіху така людина відчуває задоволення та можливість обирати складнішу мету, в ситуаціях невдачі вона не впадає у розпач і розгубленість, а аналізує причини й обирає нову мету.

Враховуючи викладені думки, **основні завдання психологічної служби навчального закладу** можна сформулювати таким чином:

1. Безпосередня участь у створенні соціалізуючого простору навчального закладу як цілісної структури, в яку вилетіти освітнє й виховне середовище, що мають поєднувати соціальний вектор.

2. Цілеспрямоване залучення учнів до різних видів діяльності, до системи шкільного самоврядування.

3. Допомога ефективній адаптації учнів до вимог соціуму водночас із розвитком індивідуальності та готовності до соціальної автономії.

4. Розвиток гармонійного ціннісно-смыслового образу Я, самосвідомості, всіх видів соціальної ідентичності.

5. Здійснення психологічних заходів (тренінги, бесіди тощо), спрямованих на формування ціннісно-смыслові сфери особистості, розвиток комунікативних навичок, навичок конструктивного вирішення конфліктів, розширення репертуару поведінкових реакцій у важких ситуаціях завдяки використанню внутрішніх ресурсів людини.

6. Формування життєстійкості та толерантності як необхідних умов існування в нестабільному світі.

7. Допомога у формуванні життєвої перспективи, плануванні майбутнього.

8. Психологічний моніторинг рівня розвитку компонентів соціальної компетентності, соціальної ідентичності, ціннісно-смыслові сфери, життєстійкості, толерантності.

Галина ПАЛЬМ, доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук

ЛИСТОПАД

Протягом місяця працювали: курси-тренінги для керівників, які отримали сертифікати за програмою «Випереджаюча освіта для сталого розвитку»;

постійні семінари-тренінги для методистів методичних кабінетів з основних питань діяльності.

3 листопада – навчальний тренінг для керівників гуртків ПНЗ та вчителів ЗНЗ з питань викладання предметів художньо-естетичного циклу «**Використання інноваційних технологій у формуванні підприємницької культури на уроках нееконічного профілю**» в рамках українсько-польського проекту «Уроки з підприємницьким глом».

5 листопада – обласний семінар на базі СЗШ № 141 для вчителів німецької мови на тему: «**Методика формування міжкультурної компетентності з використанням країнознавчих матеріалів**».

5 листопада – тренінг для новопризначених завідувачів методичними кабінетами та методистів «**Самоаналіз у процесі методичної роботи**».

9 листопада – тренінг науково-методичний семінар для логопедів дошкільних і шкільних навчальних закладів області на тему: «**Сучасні тенденції у виправленні мовленнєвих вад у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку**». В роботі семінару взяла участь кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України Юлія Валентинівна Рібцун.

12 листопада – тренінг «**Створення та функціонування системи моніторингу якості загальної середньої освіти**» для методистів, які відповідають за моніторинг.

Захист курсових проектів:

11 листопада – заступників директорів шкіл сільських районів;

12 листопада – заступників директорів міських шкіл;

18 листопада – методистів методичних кабінетів сільських районів;

19 листопада – методистів міських методичних кабінетів.

25 листопада – семінар-практикум «**Використання ІКТ у шкільній бібліотеці як засіб оптимізації роботи шкільного бібліотекаря**» для методистів, які відповідають за роботу шкільних бібліотек, та шкільних бібліотекарів.

26 листопада – на базі ДОППО відбулися:

всеукраїнська науково-практична конференція «**Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку**»;

тренінг для директорів загальноосвітніх навчальних закладів «**Формування навичок асертивної поведінки керівника**» за програмою «Випереджаюча освіта для сталого розвитку».

27 листопада – тренінг для педпрацівників експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів «**Розробка власних медіапродуктів. Особливості створення інтерактивних скрайб-презентацій**» за проектом «Медіаосвіта».

Григорій ДРАГУНОВ, завідувач навчально-методичного відділу організаційно-педагогічних заходів

У 2015 році вийшов друком навчально-методичний посібник

«ЛІТЕРАТУРА ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ»

Основою курсу за вибором є регіональний принцип, і це є дівим прийомом для зацікавлення юної аудиторії, оскільки дитині цікавіше читати твори не якогось абстрактного письменника, а того, з ким дитина може бути пов'язана емоційно, наприклад, твори земляків, тих, хто піде про рідний край.

Курс поділений на тематичні частини і, наче вектор, спрямований у майбутнє, починається з народних легенд рідного краю і завершується творами, написаними вже у новому столітті. Протягом усього курсу підтримується легендарно-національна лінія і через твори *Олеся Гончара, Михайла Чхана, Семена Даниленка, Лесі Степовички* розкриваються національні традиції, притаманні нашому регіону.

Для дітей, які щойно вийшли з молодшої школи, важливою частиною читання є казки, що вчать пізнавати світ і мають глибоку психологічну основу. У цьому курсі вони представлені роботами *Ірини Прокіпенко* і *Наталії Дев'ятко*.

Чітко збалансована у курсі частка гумористичних творів, серед яких – оповідання дитячого письменника *Андрія Коцюбинського*, гуморески відомого лексикографа *Олекси Вулика* і автора гумористичних книжок *Григорія Шияна*.

Автори посібника, який рекомендувала до використання Вчена рада Дніпропетровського інституту післядипломної педагогічної освіти, – *Антоніна Антонівна Сергієнко*, завідувач кафедри гуманітарної освіти ДОШПО, кандидат педагогічних наук, автор проекту, і *Ольга Григорівна Криворотенко*, вчитель-методист Ганнівського навчально-виховного комплексу Верхньодніпровського району. Посібник призначений для вивчення спецкурсу за вибором «Література рідного краю» у 5-6 класах. Він містить програму курсу, календарно-тематичний план, матеріали до уроків, цікаві корисні додатки, творчі звіти учнів на підсумково-залікових заняттях і рецензію, яку ми пропонуємо у скороченні.

вий цикл патріотичних віршів *Ніни Кулініченко, Валерія Ковтуненка, Олеси Омельченко*.

Р і д н и й край представлений також через красу природи, що особливо цікаво проявляється у творах *Ганни Світличної* та *Юрія Кібця*.

Темі особистого вибору та відповідальності за свої вчинки присвячене оповідання письменника-фантаста *Віктора Савченка* «Пальма», хоча поняття вибору і пізнання добра і зла присутні в більшості прозових і поетичних творів курсу.

Частина творів має притчово-образне спрямування, як-то: вірші *Сергія Бурлакова, Наталки Нікуліної, Григорія Бідняка*. Слід відзначити яскра-

во весь курс насичений ідеями патріотизму і національної гордості. Патріотизм розкривається не через гасла, а через психологічний контекст і розвиток як героїв, так і авторів. Наприклад, твір *Валентина Чемериса* «Три секунди на вибір» – про героїзм солдатів за часів Другої світової війни, а його оповідання «І голубе

небо Еллади...» – про життя *Дмитра Яворницького*, твір *Івана Шаповала* «Соловечий в'язень» розповідає про українського гетьмана Петра Калнишевського тощо. Отже, маємо широкий спектр героїв, як літературних, так і легендарно-історичних.

Протягом усього курсу читачі знайомляться з патріотично-історичними творами *Івана Манжури, Дмитра Яворницького, Адріана Каченка, Василя Корнієнка*.

Курс тематично збалансований, добре доповнює загальний курс з української літератури. Враховані особливості психологічного сприймання тексту школярами у цьому віці. У розробці багатоваріантної інформації та ілюстративного матеріалу, послань на джерела і твори, інтерактивних послань тощо. Широка географія авторів робить курс актуальним для усіх районів області.

Автори посібника зробили об'ємну за розмірами і важливу за результативністю справу. Курс з літератури рідного краю має бути рекомендований для застосування в усіх школах Дніпропетровщини.

Наталія ДЕВ'ЯТКО,
доцент кафедри гуманітарної освіти ДОШПО,
кандидат філософських наук,
член НСЖУ і НСПУ

У нас гостює Тарас Прохасько

На ранкову зустріч із відомим українським письменником Тарасом Прохаськом 16 листопада до обласної бібліотеки для дітей завітали учні 2-х і 3-х класів СЗШ № 35 Дніпропетровська.

Юні читачі добре підготувалися, вони прочитали три «дитячі» книжки шановного гостя: «Хто зробить сніг», «Куди зникло море» і щойно видану у львівському «Видавництві Старого Лева» – «Як зрозуміти козу». Трилогію написав Тарас разом із дружиною Мар'яною, яка, до речі, створила ілюстрації до усіх книжок.

Модератором зустрічі була дніпропетровська письменниця *Наталія Дев'ятко*.

Під час спілкування пролунало стільки «чому?», що, напевно, письменнику вистачить їх на ще одну книжку. Своє, оригінальне бачення твору відтворили фахівці бібліотеки, ожививши деякі його сцени за ширмою лялькового театру.

Зустріч завершилася традиційно: спільним фото, автограф-сесією, знайомством із книгозбірнею.

Увечері Тарас Прохасько зустрівся із дорослими читачами у «Книгарні Є», яка нещодавно відкрилася на Європейському бульварі у центрі Дніпропетровська.

Наш кор.

ЮВІЛЕЙ ОБ'ЄДНАННЯ ЄВРОКЛУБІВ

12 листопада у Міському Палаці дітей та юнацтва відбулося святкування п'ятого дня народження Міської Асоціації шкільних євроклубів Дніпропетровська, яке організувала рада цієї організації.

Першою привітала присутніх на святі, вручила грамоти і подяки заступник начальника відділу навчально-виховної роботи управління освіти і науки Дніпропетровської міської ради *Олена Костянтинівна Яковенко*. Були відзначені переможці Другого міського літературного конкурсу «Єдиний простір», які мали нагоду відпочивати в Польщі. Після нагородження і привітань відбулася посвята нових євроклубівців з Дніпродзержинська «Відкриваймо Європу разом». Вони урочисто склали присягу і

пов'язали яскраві галстуки. Учасники свята сплели різнобарвну гірляндку, що символізує всі країни Європейського Союзу. А

потім євроклубівці демонстрували свої творчі таланти, представляючи країни Європейського Союзу. Візиткою були націо-

нальні пісні та танці, а також короткий мовний екскурс, з наданням дуже цікавої інформації про традиції, культуру і успіхи представленої країни.

Захід засвідчив ефективність діяльності євроклубів у нашому місті, адже активна участь учнів у їхній роботі допомагає здобувати нові знання про Європу, свідомо долучається до дискусій щодо місця України на Європейському континенті та ролі нашої країни у процесі європейської інтеграції.

Людмила ЗАПОРОЖЧЕНКО,
науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
європейської освіти
кафедри філософії випереджаючої
освіти та управління інноваційною
діяльністю ДОШПО

«Золота Веснянка 2015»

Дніпропетровський обласний дитячо-юнацький кіноцентр «Веснянка» Дніпропетровської обласної ради, який в цьому році святкує своє 25-річчя, приділяє велику увагу розвитку в дітях почуття прекрасного, підтримує талановиту молодь, її інтелектуальний потенціал.

«Веснянка» – це дім і для тих, хто вже вирушив підкорювати великі землі, і для тих, хто зараз навчається тут. Дім рідний, теплий, затишний. Дім, куди приходять усією сім'єю. Дім, де виховують за допомогою кіно – чудового засобу розвитку в дитині бажання бачити красу навколо себе, виявлення його здібностей у всіх видах мистецтва: літературі, музиці, живопису, театрі.

Дитячий кінофестиваль вихованців кіноцентру «Веснянка» є своєрідним звітом про перемоги, про досягнення за рік, що минає, про те, що хотілося б зробити. 14 листопада в кінозалі Дніпропетровсь-

кого зонального науково-методичного центру «Профспілковий» (що на вулиці Вакуленчука, 3-А) понад 350 дітей та їхніх батьків стали гостями цього свята. Вони мали змогу переглянути 27 робіт, створених в жанрах анімації та ігрового кіно. 170 авторів та 10 їхніх педагогів доклали зусиль, щоб ми змогли насолодитися цікавими, неймовірно яскравими, з чудовою музикою, зробленими з бурхливою фантазією фільмами.

присутні діти – це і є журі, яке нагороджує твори, що найбільш сподобалися. Жоден фільм не залишився без нагороди! Адже у кожного свій смак і свої улюбленці.

Ну й нарешті, що то за День народження без смачного торта?! Був торт! Всі отримали по шматочку святкового дива!

З Днем народження, «Веснянка»! Нових перемог, талановитих дітей, нових цікавих фільмів!

Професійного журі на цьому фестивалі традиційно немає. Всі присутні діти – це і є журі, яке нагороджує твори, що найбільш сподобалися. Жоден фільм не залишився без нагороди! Адже у кожного свій смак і свої улюбленці.

Ну й нарешті, що то за День народження без смачного торта?! Був торт! Всі отримали по шматочку святкового дива!

З Днем народження, «Веснянка»! Нових перемог, талановитих дітей, нових цікавих фільмів!

Еліна МОСОЛОВА,
методист ДОШПО «Веснянка»

«ЛЮДИ ПРАВДИ. ЩОБ СВІТ ЗНАВ!»

Гарет Джонс (1905-1935) – британський журналіст. Автор понад 20 статей на тему голоду. Він тричі побував у Радянському Союзі, востаннє – у березні 1933 року. Порушивши заборону на в'їзд іноземним журналістам до України, нелегально здійснив поїздку Харківською областю. 29 березня 1933 року Гарет скликав прес-конференцію в Берліні, на якій уперше публічно заявив про Голодомор. Прес-реліз був опублікований багатьма газетами, зокрема «New York Evening Post» та «Manchester Guardian». Всього Г. Джонс до 1935 року видав кілька десятків статей на тему голоду та побаченого в голодній Україні.

«Я пройшов через безліч сіл... Скрізь чув плач: «У нас немає хліба. Ми помираємо! Передайте в Англію, що ми пухмо від голоду».

Малколм Ма'ерідж (1903-1990) – британський журналіст, автор трьох статей із описом голоду в Україні та роману «Зима у Москві», виданого 1934 року. У 1933 дістався до охопленої голодом України. Завдяки його репортажам Британія дізналась про голод. 2008 р. за вагомий внесок у донесення до світової спільноти правди про геноцид Українського народу під час Голодомору 1932-1933 років Гарет Джонс та Малколм Ма'ерідж були нагороджені (посмертно) орденом «За заслуги» III ступеня.

«Я ніколи не покій цього забути... Хліборобів, які в снігу на колінах жebraють шматок хліба».

Вільям Генрі Чемберлін (1897-1969) – американський журналіст, московський кореспондент бостонської газети «Christian Science Monitor», історик. У жовтні 1933-го подорожував Україною. Повідомлення з цієї мандрівки він надіслав до Бостона із осені 1934-го, коли назавжди залишив СРСР. Тоді ж вийшла його книжка «Залізна доба Росії». В окремому розділі про Україну він розповідав, що голод охопив територію з населенням 60 млн, а кількість жертв становила 3-4 млн осіб. У 1944 році у Нью-Йорку вийшла ще одна книга Вільяма Чемберліна «Україна: пригнічена нація».

«Не було в історії людства катастрофи таких величезних розмірів, яка привернула б таку маду увагу міжнародного світу... Голод був інструментом національної політики більшовиків, вжитим свідомо як останній засіб зломити опір українського селянства проти системи».

Улас Самчук (1905-1987) – український письменник. У 1934 році Самчук завершує роботу над романом «Марія» – першим художнім твором на тему Голодомору, який має посвяту «Матерям, що загинули голодною смертю на Україні в роках 1932-1933». Жах матері у голодні роки полягав у тому, що вона ніяк не могла зарадити стражданням дитини, яка повільно згасала на її очах, і частіше за все помирала першою. В Україні роман вийшов лише 1991 р.

«Марія стоїть над дитиною і думає: «Вмреш, дитинко. На широкому світі немає вже для тебе трошечки хліба... Зовсім трошечки хліба...»

Андрей Шептицький (1865-1944) – митрополит Української греко-католицької церкви. 24 липня 1933 року разом із вищим

Багато десятиліть у СРСР тема Голодомору перебувала під суворою забороною. Сталінський режим створив систему приховування правди про вбивство голодом мільйонів українців у 1932-1933 роках. Тодішнє керівництво СРСР блокувало будь-яку інформацію про реальну ситуацію в Україні. Воно свідомо дезорієнтувало світову громадськість – мовляв, у них, в Країні Рад, ніхто не голодує. Проте, деякі західні журналісти, які побували в оточеній «залізною завісою» й охопленій голодом Україні, зуміли своїми публікаціями донести правду про злочин – знищення мільйонів людей.

У радянській Україні небезпечно було не лише писати про штучний голод у пресі, листах до партійних «вождів» або до родичів за кордон, але й у приватних щоденниках. Будь-який необережний запис міг зруйнувати життя, перетворитися на десятиліття таборів ГУЛАГу. Та попри всі небезпеки були люди, які не могли мовчати про цей злочин. Вони намагалися в різний спосіб розповісти та зберегти правду, донести її до світу.

Ми називаємо їх «Людьми Правди». І цього року особливо вшануємо їх – за чесність і мужність. Ці Люди за сферою діяльності абсолютно різні – від колгоспного сторожа на Харківщині до Президента Ради Ліги Націй. Але усіх їх об'єднує спільне прагнення – донести до суспільства правду про страшні злочини комуністичної влади.

духовенством церкви проголошує в і до з в у «Україна в перед смертних судорогах». У ній він закликає християн усього світу поширювати правду про Голодомор в Україні і надавати допомогу голодуючому українському народові. Пастирське послання зачитали у греко-католицьких церквах як в Галичині, так і поза її межами. Про нечуваний злочин у радянській Україні митрополит повідомив Ватикан. Наступного дня після оголошення відозви 35 українських громадських організацій і партій об'єдналися в Український громадський комітет рятунку України, який став координатором допомоги голодуючим. Утім, радянська влада від будь-якої зовнішньої допомоги відмовлялася, приховуючи факт геноциду в Україні.

«Усі радіостанції просимо рознести наш голос цілому світові: може дійде він і до убогих хатин конаючих з голоду селян».

Нестор Білоус (1889-1972) – колгоспний сторож із Харківщини. Однак його заклик не був підтриманий. Постійні члени Ради – Великобританія, Франція, Японія – висловилися проти. Врешті-решт вирішено передати українську справу на розгляд Міжнародного комітету Червоного хреста, який звернувся до радянського уряду з пропозицією дати згоду на організацію міжнародної допомоги для голодуючих. На це в грудні 1933 року із Москви надійшла відповідь, де було заявлено, що жодного голоду в УСРР і Північному Кавказі немає. «Ідеться про життя мільйонів. Тому я не міг мовчати».

Нестор Білоус (1889-1972) – колгоспний сторож із Харківщини (с. Леб'яже, нині Чугуївського району), свідок Голодомору, автор щоденника. Щоденник вів із 1911 року, хоча мав лише три класи церковно-парафіяльної школи. Брав участь у Першій світовій війні. Пережив голод 1921-1922 років і Голодомор 1932-1933 років, жахливі реалії якого описав простою мовою. На початку серпня 1937 року Нестора арештували, а за кілька місяців засудили на 6 років ув'язнення у ГУЛАГу за статтею 54-10 Карного кодексу УРСР – «контрреволюційна діяльність, спрямована на підірвання колгоспного ладу». Білоуса визнали винним у тому, що він «неоднократно в розговорах з членами колхоза «Красный колос» проводив контрреволюційну агітацію і вел дневник, куда записував свої контрреволюційні думки». 30 липня 2008 року Харківська обласна прокуратура переглянула справу Н. Білоуса і на підставі ст. 1 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» ухвалила рішення про його повну реабілітацію.

Мілена Рудницька (1892-1976) – громадська активістка, депутат польського Сейму, переговорник, автор статей на тему Голодомору. Мілена стала неофіційним послом: за допомогою офіційних і приватних зустрічей із представниками різних країн світу та керівників неурядових установ вона намагалася змінити суспільну думку та вплинути на Радянський Союз. Ці сподівання «рунтувалися на винесенні питання про голод на розгляд Ліги Націй та допомогу Міжнародного Червоного Хреста. Рудницька змогла приватно зустрітися із Головою Ради Ліги Націй – Прем'єр-міністром та міністром закордонних справ Норвегії доктором Йоганом Людвігом Мовінкелем і передати йому матеріали про голод від кількох міжнародних і українських організацій.

«Великий Голод був найбільшою катастрофою, яку Україна пережила – як щодо кількості жертв, так і щодо людських страждань».

Йоган Людвіг Мовінкель (1870-1943) – Прем'єр-міністр Норвегії, Президент Ради Ліги Націй у 1933 році, який виніс питання Голодомору на розгляд Ради Ліги Націй. Успішний бізнесмен, прихильник економічного об'єднання європейських країн на основі зони вільної торгівлі. Один із предтеч Європейського Союзу. Противник нацистів. У 1933 році йому були передані матеріали про голод одразу від кількох українських і міжнародних організацій. Такий дипломатичний хід переконав його пролобювати українське питання. Втім, зусилля Мовінкеля не мали успіху. 29 вересня 1933 року в Женеві відбулося засідання Ліги Націй за участі 14 держав. Мовінкель чотири рази брав слово, щоб переконати представників країн-учасниць у важливості допомоги жителям

радянської України. Однак його заклик не був підтриманий. Постійні члени Ради – Великобританія, Франція, Японія – висловилися проти. Врешті-решт вирішено передати українську справу на розгляд Міжнародного комітету Червоного хреста, який звернувся до радянського уряду з пропозицією дати згоду на організацію міжнародної допомоги для голодуючих. На це в грудні 1933 року із Москви надійшла відповідь, де було заявлено, що жодного голоду в УСРР і Північному Кавказі немає. «Ідеться про життя мільйонів. Тому я не міг мовчати».

Нестор Білоус (1889-1972) – колгоспний сторож із Харківщини (с. Леб'яже, нині Чугуївського району), свідок Голодомору, автор щоденника. Щоденник вів із 1911 року, хоча мав лише три класи церковно-парафіяльної школи. Брав участь у Першій світовій війні. Пережив голод 1921-1922 років і Голодомор 1932-1933 років, жахливі реалії якого описав простою мовою. На початку серпня 1937 року Нестора арештували, а за кілька місяців засудили на 6 років ув'язнення у ГУЛАГу за статтею 54-10 Карного кодексу УРСР – «контрреволюційна діяльність, спрямована на підірвання колгоспного ладу». Білоуса визнали винним у тому, що він «неоднократно в розговорах з членами колхоза «Красный колос» проводив контрреволюційну агітацію і вел дневник, куда записував свої контрреволюційні думки». 30 липня 2008 року Харківська обласна прокуратура переглянула справу Н. Білоуса і на підставі ст. 1 Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні» ухвалила рішення про його повну реабілітацію.

8.05.1933 рік: «Почалася тепла погода і сходять всі посіви... Колгоспні сіють... Люди мруть з голоду...»

Марко Желізняк (1893-1982) – селянин-фотоаматор із села Удачне на Донецьчині (нині Красноармійського району). Від початку 1920-х село мало свого фотолітописця. Він знімав усе: від першого трактора в Удачному до страшних подій Голодомору. Камера Желізняка зафіксувала розкуркулення та вилучення хліба. Зберігши знімки, він аж після смерті Сталіна написав коментарі до них. Наприклад, на фото дітей 33-го року – «Здобутки колективізації...»

«Що сьогодні є рядовий знімок, те завтра буде історією».

Олександра Радченко (1896-1965) – вчителька з Харкова, свідок Голодомору, автор щоденника, в якому описала перебіг тих страшних подій. Мала трьох дочок – Еліду, Віру, Діну. Сім'я пережила Голодомор. Великий терор та Другу світову війну.

«Що сьогодні є рядовий знімок, те завтра буде історією».

Олександра Радченко (1896-1965) – вчителька з Харкова, свідок Голодомору, автор щоденника, в якому описала перебіг тих страшних подій. Мала трьох дочок – Еліду, Віру, Діну. Сім'я пережила Голодомор. Великий терор та Другу світову війну.

Олександр арештували у серпні 1945 року. При обшуку вилучено сім зошитів – щоденників 1926-1945 років. Три з них знищили слідчі. П'ять-шість зошитів спалили діти Олександри Миколаївни, побоюючись арешту та намагаючись допомогти матері, яка була під слідством. Комуністичний суд виніс жорстокий вирок – 10 років ГУЛАГу. Олександра Радченко повернулася в Україну лише в серпні 1955 року, після відбуття повного терміну ув'язнення. 23 липня 1991 року Олександрі Радченко посмертно реабілітували. Матеріали слідства, разом із щоденниками віднайдені лише у 2001 році.

«Щоденник я присвятила своїм дітям, щоб вони літ за 20 прочитали й побачили, як страждав і стоїть народ, який був жахливий голод, якими жорстокими методами будували соціалізм».

Віктор Кравченко (1905-1966) – колишній радянський функціонер, автор книг «Я обрав свободу» і «Я обираю справедливість».

У 1944-му зумів втекти на Захід та опублікувати бестселер «Я обрав свободу», де описав колективізацію, Голодомор, Великий терор, свідком яких був. Міністерство державної безпеки СРСР організувало міжнародну кампанію з дискредитації Кравченка. Тривалий судовий розгляд, що тривав від 24 січня до 22 березня 1949 року в Парижі, називали «процесом століття» через кількість залучених свідків з обох сторін. Від Кравченка це були переважно безпосередні свідки злочинів комуністичної системи. Захист спирався переважно на свідчення відомих осіб. Суд став на бік В. Кравченка і присудив йому компенсацію в розмірі 50 тис. франків.

«На полі бою люди помирають швидко, вони стріляють у відповідь, їх підтримують побратими і почуття обов'язку. Тут я побачив людей, що помирали на самоті, повільно, помирилися страхотливо, безцінно, без надії, що їх жертва виправдана. Вони потратили в пастку і залишилися там помирати від голоду, кожен у власному домі, за політичним рішенням, прийнятим у далекій столиці за столами для нарад і банкетів. Не було навіть розради від неминучості, щоб полегшити жах».

Рафаель Лемкін (1900-1959) – американський юрист, автор статті «Радянський геноцид в Україні», книги «Правління Осьових сил в окупованій Європі». Саме він уперше застосовував термін «геноцид», визначивши його як «координоване планування різних дій, спрямованих на знищення основоположних основ життя національних груп, з метою повного винищення самих цих груп». За допомогою його зусиль термін геноцид було додано до переліку звинувачень проти найвищого командування нацистів. Він був одним із авторів резолюції Генеральної Асамблеї ООН – «Конвенція про запобігання та покарання злочинів геноциду», в якій було надано остаточне визначення геноциду в юридичних термінах.

«Голодомор є класичним прикладом радянського геноциду, найдовшим до його наймасштабнішого експерименту з русифікації, а саме – винищення української нації».

менту з русифікації, а саме – винищення української нації».

Роберт Конквест (1917-2015) – американський історик-радянолог, автор книги «Жнива скорботи» – найрунтовнішої наукової праці про Голодомор.

«Жнива скорботи» з'явився у 1986 році у престижному Oxford University Press й до сьогодні є найвідомішою у світі працею про Україну. Висновок автора: селянство підрадянської України стало жертвою страхітливого експерименту – «терору голодом». У 1993 році книга «Жнива скорботи» вийшла друком і в Україні. 2005 року її автор нагороджений найвищою цивільною нагородою у Сполучених Штатах Америки – «Президентською медаллю Свободи». Президент України Віктор Ющенко за вагомий особистий внесок у дослідження голодоморів в Україні 2005 року нагородив Р. Конквеста орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня.

«Суд історії не може оголосити інішого вироку радянському режимові, крім кримінальної відповідальності».

Джеймс Мейс (1952-2004) – американський історик, Голова Комісії Конгресу США зі збору свідчень очевидців голоду, автор безлічі публікацій про Голодомор.

Підсумком роботи Комісії зі збору свідчень став тритомник, де зібрано майже дві сотні усних свідчень про голод в Україні. В нашій країні ці матеріали перевидані 2008 року.

У 1993 році Джеймс Мейс переїхав до України. Працював у Києво-Могилянській академії, займався політологією і дослідженням Голодомору. Він характеризував сучасне українське суспільство як постгеноцидне: «Глибоко травматизований, зранений організм, який щосили намагається забути про жахи минулого...». Саме Мейс запропонував запалювати свічки як символ пам'яті за померлими: «...щоб прості українці запалили в цей день у вікнах свічки – вони стануть поминальними свічками за батьками, дідами, прадідами, вони освітять майбутнє без жертв, без насильства, без жахів». 26 листопада 2005 р. був нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого II ступеня (посмертно).

«Мені судилася така доля, що ваші мертві вибрали мене. Не можна займатися історією Голокосту та не стати хоч би напівєвреем, як не можна займатися історією Голодомору й не стати хоча б напівукраїнцем».

Володимир Маняк та його дружина **Лідія Коваленко-Маняк** – відомі українські громадсько-політичні діячі, публіцисти, журналісти. Одні з перших в радянській Україні почали досліджувати Голодомор. З 1987-го зібрали документи та свідчення понад 1000 очевидців геноциду й у 1991 році видали «33-й: Голод: Народна Книга-Меморіал». Подружжю Маняків посмертно присуджено 1993 року Державну премію України ім. Тараса Шевченка за вагомий внесок у дослідження голодоморів в Україні, привернення уваги міжнародної спільноти до визнання голодомору 1932-1933 рр. в УРСР актом геноциду українського народу, активну громадянську діяльність щодо вшанування пам'яті жертв трагедії.

«Хай ця гірка Книга, народжена після десятиліть безмолвства, ляже першим каменем у підмурок всенародного пам'ятника трагічній історії українського народу. Ми прагнемо відродження українського народу взагалі і головного носія українства – селянина, зокрема. Відродження можливе лише тоді, коли народ не втратить свою пам'ять».

За матеріалами веб-сайту Українського інституту національної пам'яті www.memory.gov.ua

Фрагмент уроку з посібника «Біблійна історія та християнська етика», який підготовлений вчителями Дніпропетровщини. Упорядник – О.Г. Рогова, доцент кафедри філософії освіти ДОШПО.

Святитель Петро Могила, митрополит Київський. Києво-Могилянська академія

Ліпше, ніж золото, придбають мудрість; краще набутися розумом, аніж сріблом.
Біблія.
Припов.
16,16

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Слово вчителя. Кожний урок – це ще одна сторінка історії рідної країни, її видатних особистостей, які є прикладом і взірцем для усіх нас. Часи минають, багато чого змінюється, та імена великих просвітителів і видатних церковних і громадських діячів залишаються. Це були люди з великої літери і вони прагнули принести своїм життям користь людству.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слово вчителя /супроводжується презентацією – на сайті газети «Джерело» за посиланням <http://gdjerele.jimdo.com/ланки-освіти/емука-сипу/або на ютубі – http://www.youtube.com/watch?v=1eZUee9okX4/>.

Петро Могила належить до людей, чий імена символізують відродження нації. Поряд з іншими культурними діячами XVII ст. він стояв біля витоків прославленої далеко за межами України Києво-Могилянської академії. Величезною була його роль і в оновленні православного богослов'я, що майже не змінювалося впродовж багатьох століть. Про Петра Могила написано багато праць у нас і за кордоном. Його діяльність, здебільшого, аналізується в трьох аспектах: громадсько-політичному, культурному та релігійному.

З іменем Петра Могили пов'язане розгортання системи вищої і середньої освіти в Україні та Росії, яка не просто копіювала західноєвропейські школи, але й могла конкурувати з ними. Він був фундатором і творцем першого в усій Східній Європі вищого навчального закладу – Києво-Могилянської Колегії, що стала попередницею Української Академії та Київського Університету.

Мабуть, Українська православна церква за всю свою історію не знала постаті більш знатної і колоритної, ніж митрополит Петро Могила. За порівняно короткий час він зумів надати їй чіткої організаційної структури, підніс освіту духовенства, висунув ідеал творчого дисциплінованого чернецтва, здійснив реформу церковного обряду, розробив догматику, забезпечивши її необхідною новітньою богословською літературою.

Перш ніж оцінювати його вчинки та значення його діяльності, треба звернутися до життя цієї людини, побачити за яких умов і обставин розвивалася ця особистість.

Групова робота

Учням пропонується опрацювати інформацію про митрополита Петра Могила за наступними варіантами завдань:

- 1) текст поділено на абзаци, які переплутані місцями. Необхідно розмістити їх у правильному порядку – із літер складеться словосполучення «ПЕТРО МОГИЛА»;
- 2) скласти питання до тексту і поставити їх до однокласників;
- 3) визначити в тексті «ланцюжок напам'ять» – ключові слова, які допоможуть відновити зміст тексту.

(П) Митрополит Петро Могила, син молдавського володаря Симсона Могили, був однією з найвизначніших постатей історії Православної Церкви в Україні.

(Е) Як людина високоосвічена, він цілком присвятив себе служінню Богу.

(Т) У 1627 році Петро Могила прийняв чернецтво у Києво-Печерському монастирі та за свої виняткові здібності удостоївся того ж року бути обраним архимандритом цієї святої обителі.

(Р) Петро Могила приділяв велику увагу упорядкуванню церковного життя, яке занепало у часи утисків. Він відновив канонічно-церковні зв'язки зі Сходом, зокрема з Константинопольським патріархом.

(О) У 1631 році Петро Могила заснував богословсько-філософську школу і об'єднав її невдовзі після того зі школою Богоявленського братства. Об'єднана школа згодом на честь її засновника дістала назву Києво-Могилянської колегії, а з часом – академії. Петро Могила вивів її на рівень кращих вищих шкіл Заходу.

(М) Києво-Могилянська академія була осередком освіти не тільки українців, але й для всіх православних слов'ян. Завдяки праці й досвіду її професорів та учнів розквітла православна богословська наука.

(О) До скарбниці православної літератури ввійшов твір «Православне сповідання віри» – одна з найавторитетніших духовних праць. Її авторами була група видатних богословів на чолі з Петром Могилою.

(Г) Митрополит дбав про упорядкування та видання богослужбових книг. Особливо цінні його «Требник» і «Служебник».

(И) Зусиллями Петра Могили було реставровано собор Софії Київської, який на той час перебував у занедбаному стані.

(Л) Саме за Петра Могили – енергійного адміністратора, видатного богослова і просвітителя – Київська митрополія стала найбільш самостійною та авторитетною за всю історію свого існування.

(А) Протягом свого 14-річного митрополичого правління Петро Могила зробив настільки багато, що, за словами видатного історика Михайла Грушевського, «залишив нестерпну печатку свого духу на всю дальшу історію Української Православної Церкви».

Словникова робота

Требник – церковна книга, яка містить тексти богослужіння і молитви, що виконуються для окремих осіб чи груп (треби). Требник використовується для обрядів хрещення, миропомазання, покаяння, шлюбу, висвячень і різних треб (похорон, освячення дому) тощо.

Посилання на требник Петра Могили (демонстрація зовнішнього вигляду) http://www.liturgy.ru/books_sl/pml/.

Герб Петра Могили з «Требника» 1646 року. У верхній лівій частині – герб Молдавії, у лівій нижній частині – герб Валахії (дунайських князівств).

Власноручний підпис Петра Могили

Екскурс в історію

Цікаво знати. Інформація демонструється на дошці або слайді).

Петро Могила був канонізований Українською Православною Церквою й усіма 15-ма автокефальними Церквами Вселенської Церкви.

Слово вчителя. Заслуги Петра Могили перед українським народом – незчисленні. Визначний політичний і культурний діяч, меценат, філософ, письменник – таким увійшов в нашу історію Петро Могила. Виснажений хворобою, чекаючи смертної години, він складав заповіт. Основне місце в ньому відводилося його улюбленій колегії, що вже за життя митрополита стала називатися Києво-Могилянською.

Робота з відеоматеріалом про заснування Києво-Могилянської академії (на сайті газети «Джерело» за посиланням <http://gdjerele.jimdo.com/ланки-освіти/емука-сипу/> або на ютубі – <http://www.youtube.com/watch?v=7kdidC1HPZs>)

Слово вчителя. Випускники та професори Києво-Могилянської академії відіграли важливу роль в освітньому та професійному житті України.

Багато хто з козацької старшини та гетьманів Запорозького козацтва навчалися тут. До випускників належали, зокрема, Іван Мазепа, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Іван Скоропадський та Іван Самойлович. Канцлер Російської імперії Олександр Безбородько походив з України та здобував освіту в КМА. Університет довгий час був також важливою релігійною школою, звідси вийшли такі відомі християнські діячі, як Степан Яворський, Феофан Прокопович і Дмитро Ростовський (Туптало).

Протягом XII і XIII ст. Києво-Могилянська академія була коліскою культурного життя не тільки України, а й усієї Російської імперії. Декілька поколінь художників, архітекторів, музикантів, науковців були виховані в ній. Наприклад, архітектор Іван Григорович-Барський, композитор Артемій Ведель, філософ Григорій Сковорода та науковець Михайло Ломоносов.

Після перетворення в Київську духовну академію навчальний заклад зберіг свою міжнародну репутацію як центр православної релігійної освіти.

«Вбачаючи, що упадок святої віри в українському народі походить не з чого іншого, як з цілковитої недостаті освіти й науки, дав я обіцянку Богові моєму – все своє майно, що я дістав від батьків, і все, що не залишилось би тут з доходів, прибируваних з поручених мені святих місць, з мастно-збурених храмів Божих, з яких залишилися сумні руїни, почати на заснованих школах в Києві... Колегію він називає в заповіді своїм «єдинственным залогом», і, бажаючи «залишити її укоріненою в потомственні времена», як посмертний дарунок, відписує їй 81000 польських золотих, усю свою бібліотеку, четверту частину свого срібла, деякі цінні речі і – на вічний спомин про себе – свій срібний митрополичий хрест і саккос (частина вбрання єпископа).

Сьогодні заклад має статус Національного університету «Києво-Могилянська академія» і продовжує кращі традиції української освіти.

Закріплення вивченого матеріалу

• Вправа «Хроніка життя»

Учням пропонується проглянути хроніку життя Києво-Могилянської академії та визначити три, на їхню думку, найвизначніші події з історії КМА.

1615 рік. Заснування монастиря, шпиталю та школи для дітей усіх станів на кошти, які відписала знатна киянка Галшка Гулевичівна.

15 жовтня – День заснування Києво-Могилянської академії.

1632 р. Об'єднання Київської братської та Київської лаврської шкіл та створення Києво-Братської (Могилянської) колеї (засновник – Петро Могила).

1658 р. Надання Києво-Могилянському колеї юридичних прав вищої школи і титулу «академія».

1694, 1701 рр. Офіційне визнання царськими грамотами за Києво-Могилянською академією статусу вищої школи й титулу «академія».

1817 р. Рішення Священного Синоду про закриття Києво-Могилянської академії. Відкриття на її території Духовної семінарії, через 2 роки – Київської Духовної академії.

1918 р. Закриття Київської Духовної академії.

1920 р. Передача приміщень Духовної академії Дніпровській військовій флотилії та Центральної науковій бібліотеці Академії наук України.

1991 р. (19 вересня). Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про відродження Києво-Могилянської академії на її історичній території як незалежного вищого навчального закладу України – Університету «Києво-Могилянська академія».

1992 р. (24 серпня). Офіційне відкриття Університету «Києво-Могилянська академія», посвята перших вступників у студенти.

1993 р. (23-24 травня). Схвалення навчальних програм і діяльності УКМА Міжнародною нарадою експертів ЮНЕСКО.

1994 р. (19 травня). Указ Президента України про надання УКМА статусу Національного.

2008 р. (12 червня). Освячення престолу та приміщень церкви Святого Духу (XVIII ст.). Завершення 2-го етапу масштабного проекту створення наукового, інформаційного та культурно-освітнього комплексу «Бібліотека-Музей-Архів».

Рефлексія

1. Поясніть вислів «Що віддав – те твоє» на прикладі життя митрополита Петра Могили.

2. Доведіть важливість становлення освіти для духовності нації.

3. Проведіть паралелі між тогочасним значенням освіти та цінністю високого рівня освіченості в сьогоденні.

• Вправа «Мікрофон»

На уроці я: – Усвідомив... – Засвоїв... – Запам'ятав... – Відчув... – Замислився... – Помітив... – Зосередився на... – Зрозумів... – Був вражений тим, що...

III. ЗАВЕРШАЛЬНА ЧАСТИНА

Підсумок уроку. Оцінювання учнів.

Домашнє завдання. Підготувати інформацію/презентацію про видатних випускників Києво-Могилянської академії.

ЗАСНОВНИК ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» — ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

Редакційна колегія: В.М. ВАСИЛИНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА, В.Г. ДОЛГОПОЛІЙ, М.І. РОМАНЕНКО, В.Г. СЕРЕДНЯ

Головний редактор З.В. МАРЧИШИНА
Заступник редактора Є.А. ШУЛЬГА
Фотокорі Г.Г. та А.Г. КРЮЧЕНКИ.
Дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО»: gdjerele.jimdo.com

Свідчення про реєстрацію ДП № 66 від 13.12.1993.

Формат А 3.

Обсяг 0,8 ум. др. арк.

Адреса редакції: 49006, Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70, к. 216. Телефон/факс: 732-47-61, 732-48-48.

E-mail: GDjerele@ukr.net